

Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer y Bil Oedolion Terfynol Sâl (Diwedd Oes)

Ymateb i Adroddiad y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Tachwedd 2025)

18/11/2025

Ym mis Hydref 2025, cyflwynodd y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol ei adroddiad ar Femorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Llywodraeth Cymru ar gyfer y Bil Oedolion Terfynol Sâl (Diwedd Oes). Mae'r adroddiad yn cynnwys chwe argymhelliad. Dyma ymateb Llywodraeth Cymru i'r argymhellion hynny.

Cynnwys

Cyflwyniad3

Yr ymateb i'r chwe argymhelliad.....4

Argymhelliad 1.....4

Argymhelliad 2.....4

Argymhelliad 3.....5

Argymhelliad 4.....5

Argymhelliad 56

Argymhelliad 66

Cyflwyniad

Nod Bil Oedolion Terfynol Sâl (Diwedd Oes), a gyflwynwyd fel Bil Aelod Preifat yn Nhŷ'r Cyffredin, yw rhoi dewis i oedolion sy'n derfynol sâl ofyn am gymorth i ddod â'u bywyd eu hunain i ben, yn amodol ar fesurau diogelu ac amddiffyn sydd wedi'u cynnwys yn y Bil.

Mae Llywodraeth Cymru yn croesawu adroddiad y Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol ar y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol ar gyfer y Bil Oedolion Terfynol Sâl (Diwedd Oes). Mae gwaith y pwyllgor yn hanfodol i sicrhau bod polisi a deddfwriaeth yn destun gwaith archwilio trylwyr, yn arbennig mewn perthynas â materion mor sensitif ac arwyddocaol â marw â chymorth yn wirfoddol.

Rwy'n nodi safbwynt niwtral y pwyllgor ynghylch yr egwyddor o farw â chymorth yn wirfoddol, a'i fod wedi canolbwyntio ar y darpariaethau yn y Bil, sef testun y Memoranda Cydsyniad Deddfwriaethol a osodwyd gerbron y Senedd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo o hyd i weithio'n adeiladol gyda Llywodraeth y DU a Noddwyr y Bil er mwyn sicrhau y caiff y setliad datganoli ei barchu ac y caiff buddiannau o ran Cymru eu hystyried wrth i'r Bil fynd rhagddo.

Pan fo argymhellion y pwyllgor yn ymwneud â materion datganoledig, megis iechyd a gofal cymdeithasol, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio'n agos gyda'r Senedd a'r holl bartneriaid perthnasol i sicrhau bod y bwriad polisi yn cael ei gyflawni'n effeithiol, ac er budd gorau pobl Cymru.

Diolchaf i aelodau'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol am yr adroddiad hwn ar y Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol ar gyfer y Bil Oedolion Terfynol Sâl (Diwedd Oes). Rwy'n ymateb i argymhellion y pwyllgor isod.

Yr ymateb i'r chwe argymhelliad

Argymhelliad 1

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Yn ei ymateb i'r adroddiad hwn, dylai'r Ysgrifennydd Cabinet nodi pam ei fod wedi mabwysiadu dull cul wrth benderfynu pa ddarpariaethau o'r Bil ddylai fod yn destun cais am gydsyniad deddfwriaethol, pan fo mater 'iechyd' wedi'i ddatganoli'n helaeth. Gallai dehongliad ehangach, a oedd yn ystyried bod y gwasanaethau yn y Bil yn cael eu darparu'n bennaf mewn lleoliad gofal iechyd gan weithwyr proffesiynol iechyd a gofal cymdeithasol, fod wedi arwain at ystyried bod y rhan fwyaf o'r cymalau yn y Bil yn gofyn am gydsyniad ac felly'n destun gwaith craffu gan y Senedd hon.

Ymateb: Derbyn

Mae asesiad Llywodraeth Cymru o ba gymalau y mae cydsyniad gan y Senedd yn ofynnol ar eu cyfer yn seiliedig ar Reol Sefydlog 29 ac ystyriaeth o ran a yw darpariaethau'r Bil yn rhoi sylw i faterion datganoledig. Er bod iechyd yn faes sydd wedi'i ddatganoli'n helaeth, daeth ein hasesiad i'r casgliad mai dim ond y cymalau a nodwyd yn y Memoranda Cydsyniad Deddfwriaethol sy'n ymwneud â materion datganoledig ac felly dim ond y rhai hynny y mae cydsyniad gan y Senedd yn ofynnol ar eu cyfer o dan Reol Sefydlog 29.

Nod y Bil yw galluogi oedolion sy'n derfynol sâl i gael cymorth cyfreithlon i ddod â'u bywyd eu hunain i ben. Y prif fecanwaith y mae'r Bil yn ei ddefnyddio i gyflawni hyn yw drwy addasu'r drosedd bresennol yn adran 2 o Ddeddf Hunanladdiad 1961, sydd wedi'i chyfyngu o dan Atodlen 7B i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Rwyf wedi ymrwymo o hyd i weithio gyda'r Senedd i ddarparu'r wybodaeth y gellir ei rhannu heb beryglu braint broffesiynol gyfreithiol, a hyrwyddo gwaith craffu ar y Bil lle bo hynny'n briodol.

Goblygiadau ariannol – Dim.

Argymhelliad 2

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Dylai'r Ysgrifennydd Cabinet roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor o bryd i'w gilydd am gynnydd y gwaith o baratoi ar gyfer goblygiadau gweithredu'r Bil yng Nghymru i'r gweithlu. Dylai hyn gynnwys, ymhlith materion eraill, ystyried cyfrifoldebau cynyddol staff, anghenion hyfforddi ychwanegol, digonolrwydd y gweithlu sy'n siarad Cymraeg (gweler hefyd argymhelliad 4), a chostau cychwynnol.

Ymateb: Derbyn

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r pwyllgor ynghylch gwaith sy'n ymwneud â'r Bil Oedolion Terfynol Sâl (Diwedd Oes), a hynny yn unol â threfniadau craffu arferol y Senedd.

Mae'r Bil yn y cyfnod deddfwriaethol ar hyn o bryd, ac er bod ystyriaeth gychwynnol wedi'i roi i oblygiadau posibl o ran gweithredu, mae'r gwaith hwn yn parhau i fod yn gyfyngedig. Os caiff y Bil ei basio gan Senedd y DU ac y caiff y Cydsyniad Brenhinol, bydd y gwaith

gweithredu ledled Cymru a Lloegr yn digwydd dros gyfnod o sawl blwyddyn. Felly, mater i Lywodraeth nesaf Cymru fydd cynnal gwaith manwl o ran cynllunio a darparu gwasanaethau a bydd yn dibynnu ar y dyletswyddau a'r swyddogaethau terfynol a nodir yn y ddeddfwriaeth a ddeddfwyd.

Goblygiadau ariannol – Dim.

Argymhelliad 3

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Yn ei ymateb i'r adroddiad hwn, dylai'r Ysgrifennydd Cabinet nodi ei farn ynghylch a ddylai'r Comisiynydd Marw â Chymorth yn Wirfoddol fod yn gallu cynnal ymchwiliadau i faterion heblaw'r rhai sydd wedi'u cyfeirio gan awdurdod cenedlaethol ac i gynhyrchu adroddiadau ychwanegol, gan gynnwys adroddiadau ar feysydd sy'n peri pryder ac ymchwiliadau ar ei liwt ei hun. Dylai hefyd nodi a yw'r Bil fel y'i drafftwyd ar hyn o bryd, yn galluogi hyn ym marn Llywodraeth Cymru.

Ymateb: Derbyn

Caiff swyddogaethau a chylch gwaith y Comisiynydd Marw â Chymorth yn Wirfoddol eu pennu gan Noddwr y Bil a chânt eu nodi yn y ddeddfwriaeth. Er nad oes gan Lywodraeth Cymru rôl o ran diffinio'r swyddogaethau hynny, nodwn fod paragraff 2 o Atodlen 1 i'r Bil yn nodi *"the Commissioner may do anything the Commissioner consider appropriate for the purposes of, or in connection with, the Commissioner's functions."*

Gellid dehongli'n rhesymol y pŵer cyffredinol eang hwn i gynnwys dechrau ymchwiliadau ar ei liwt ei hun a chyhoeddi adroddiadau ychwanegol ynghylch materion heblaw y rhai a atgyfeiriwyd gan awdurdod cenedlaethol, gan gynnwys adroddiadau thematig neu adroddiadau sy'n seiliedig ar bryderon, pan ystyrir bod gweithgarwch o'r fath yn briodol at ddibenion swyddogaethau'r Comisiynydd neu mewn cysylltiad â'r swyddogaethau hynny.

Goblygiadau ariannol – Dim.

Argymhelliad 4

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Yn ei ymateb i'r adroddiad hwn, dylai'r Ysgrifennydd Cabinet nodi pa ystyriaeth a roddwyd gan Lywodraeth Cymru i greu Comisiynydd Marw â Chymorth yn Wirfoddol dros Cymru, ac os diystyriwyd hyn, beth oedd y rhesymau dros hynny.

Ymateb: Derbyn

Yn y pen draw, mater i'r Noddwr, fel yr un sy'n cadw disgresiwn dros ddyluniad y Bil, yw strwythur deddfwriaethol rôl y Comisiynydd.

Fodd bynnag, rwyf wedi ystyried creu rôl Comisiynydd Marw â Chymorth yn Wirfoddol ar gyfer Cymru. Mae rôl ar y cyd, sy'n cwmpasu Cymru a Lloegr, yn debyg i drefniadau mewn meysydd eraill y tu hwnt i gymhwysedd deddfwriaethol datganoledig, ond lle y mae gan Weinidogion Cymru rywfaent o gyfrifoldeb o ran gweithredu a threfniadau ymarferol, er enghraifft, yr Archwilydd Meddygol Cenedlaethol.

Gallai cyflwyno Comisiynydd Marw â Chymorth yn Wirfoddol i Gymru a Lloegr ar wahân greu cymhlethdod, yn arbennig gan fod rhai agweddau ar y rôl yn ymwneud â materion nad ydynt wedi'u datganoli ac y bwriedir iddynt gael eu rhoi ar waith ledled Cymru a Lloegr.

Mae darpariaethau presennol y Bil yn galluogi Gweinidogion Cymru i atgyfeirio materion at y Comisiynydd, y byddai rhaid i'r Comisiynydd felly ymchwilio iddynt ac adrodd arnynt. Maent hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiynydd ymgynghori â Phrif Swyddog Meddygol Cymru wrth baratoi'r adroddiad blynyddol a chyflwyno'r adroddiad hwnnw i Weinidogion Cymru i gael eu hymateb. Yn ogystal, rhaid gosod copi o'r adroddiad a'r ymateb gerbron y Senedd.

Mae'r darpariaethau hyn yn cynnig dull gweithredu cymesur ac effeithiol ar gyfer sicrhau y caiff buddiannau Cymru eu hadlewyrchu yng ngwaith y Comisiynydd. Fodd bynnag, bydd sylw pellach yn cael ei roi o ran a oes achos dros ystyried trefniadau ychwanegol i ategu hyn.

Goblygiadau ariannol – Dim.

Argymhelliad 5

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Yn ei ymateb i'r adroddiad hwn, dylai'r Ysgrifennydd Cabinet nodi sut y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cynyddu nifer y staff sy'n siarad Cymraeg ac sy'n gallu darparu gwasanaethau marw â chymorth yn wirfoddol drwy gyfrwng y Gymraeg.

Ymateb: Derbyn.

Mae'r Bil Oedolion Terfynol Sâl (Diwedd Oes), fel y'i cyflwynwyd gan Dŷ'r Cyffredin, yn cynnwys darpariaethau penodol i ddiogelu hawliau siaradwyr Cymraeg wrth ddefnyddio gwasanaethau marw â chymorth. Os caiff y Bil ei basio gan Senedd y DU ac y caiff y Cydsyniad Brenhinol, bydd angen i'r mater o ran sicrhau bod gan weithwyr y sgiliau Cymraeg angenrheidiol fod yn ystyriaeth allweddol wrth gynllunio a darparu gwasanaethau.

Byddai hefyd angen i waith cynllunio a chyflawni dulliau gweithredu ar gyfer cynyddu nifer y gweithwyr sy'n siarad Cymraeg fod yn unol â'r dyletswyddau a'r swyddogaethau terfynol a nodir yn y ddeddfwriaeth a ddeddfwyd. Felly, os daw'r Bil yn gyfraith, mater i Lywodraeth nesaf Cymru fydd ystyried penderfyniadau o ran gweithredu, gan gynnwys cynllunio'r gweithlu a dylunio gwasanaethau.

Goblygiadau Ariannol – Dim.

Argymhelliad 6

Mae'r Pwyllgor yn argymhell:

Yn ei ymateb i'r adroddiad hwn, dylai'r Ysgrifennydd Cabinet nodi sut y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu sicrhau darpariaeth ddigonol o wasanaethau marw â chymorth yn wirfoddol i bobl nad y Gymraeg na'r Saesneg yw eu hiaith gyntaf.

Ymateb: Derbyn

Mae'r Bil yn cynnwys darpariaethau penodol i gynorthwyo pobl nad Cymraeg na Saesneg yw eu hiaith gyntaf. Mae'r rhain yn cynnwys gosod dyletswydd statudol ar ymarferwyr a darparwyr gwasanaeth i sicrhau bod y ddarpariaeth o ran addasiadau ar gyfer rhwystrau iaith a llythrennedd, gan gynnwys defnyddio cyfieithwyr ar y pryd, yn cael eu gweithredu ar gamau allweddol o'r broses.

Mae'r Bil yn y cyfnod deddfwriaethol ar hyn o bryd. Er bod rhywfaint o ystyriaeth gychwynnol wedi'i rhoi i oblygiadau posibl o ran gweithredu, os caiff y Bil ei basio gan Senedd y DU ac y daw yn gyfraith, mater i Lywodraeth nesaf Cymru fydd ystyried a chyflawni gwaith manwl ynghylch cynllunio a darparu gwasanaethau, gan gynnwys mynediad o ran iaith, yn unol â'r dyletswyddau a'r swyddogaethau terfynol a nodir yn y ddeddfwriaeth a ddeddfwyd.

Goblygiadau Ariannol – Dim